

Artykuł recenzowany: Przejmowanie oraz możliwości wykorzystania zbiorów danych opisowych z utworzonych przed rokiem 2001 komputerowych systemów ewidencyjnych

NA RATUNEK HISTORII ZMIAN

STRESZCZENIE: W ramach realizacji projektu badawczego promotorskiego nr NN526229933 pt. „Opracowanie metody łączenia – w jednolitym systemie zarządzania relacyjnymi bazami danych – zasobów niezależnych opisowych baz danych ewidencyjnych, wraz z zawartą w nich historią zmian danych ewidencyjnych” na przykładzie powiatu giżyckiego przedstawiono propozycję rozwiązania problemów związanych z przejściem oraz możliwości wykorzystania ewidencyjnych zbiorów danych opisowych z utworzonych przed rokiem 2001 komputerowych systemów ewidencyjnych.

ABSTRACT: As a part of promoter project number NN526229933 “The work out of method of connecting in homogeneous system of management related databases – independent descriptive resources register databases including history of register data changes” a proposal of solving problems related to interception in example of Giżycko district was given, as well as possibilities of using register describing data from computer register systems created before the year 2001.

cję rozwiązania problemów dotyczących przejmiwania oraz możliwości wykorzystania ewidencyjnych zbiorów danych opisowych z utworzonych przed rokiem 2001 komputerowych systemów ewidencyjnych. Temat zrealizowano w ramach projektu badawczego promotorskiego nr NN526229933 pt. „Opracowanie metody łączenia – w jednolitym systemie zarządzania relacyjnymi bazami danych – zasobów niezależnych opisowych baz danych ewidencyjnych, wraz z zawartą w nich historią zmian danych ewidencyjnych” [więcej o projekcie w GEODECIE 11/2008 – red.]

TADEUSZ LASOTA, JAN SACHRYŃ

Korzystanie z danych zawartych w operacie ewidencji gruntów i budynków (m.in. z historii zmian danych ewidencyjnych) jest nieodzownym elementem codziennej pracy urzędników Wydziału Geodezji i Gospodarki Gruntami Starostwa Powiatowego w Giżycku, zarówno przy wprowadzaniu bieżących zmian w ewidencji, jak i przy wydawaniu zaświadczeń: o tworzeniu działek, posiadaniu gospodarstw rolnych, dotyczących właścicieli i władających nieruchomościami lub innych wymagających formy pisemnej (np. do celów emerytalnych i rentowych). „Możliwość odtworzenia stanu nieruchomości na dany dzień wraz ze stanem najbliższego sąsiedztwa ma ogromne znaczenie w postępowaniach dowodowych, postępowaniach sądowych (w których rolę biegłych pełnią m.in. geodeci i rzeczoznawcy majątkowi)” [Sachryń, Samełko, 2005]. „Wykonując wymienione czynno-

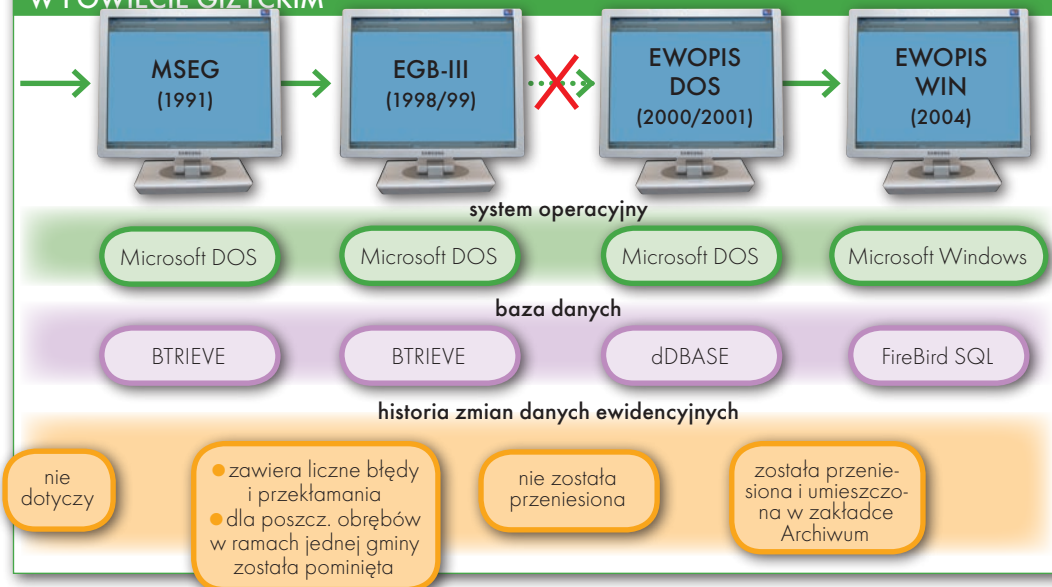
ści, pracownicy starostwa zmuszeni są do wyszukiwania żądanych informacji, śledząc historię zmian danych ewidencyjnych zarówno w programie **EWOPIS** (w którym aktualnie pracują), jak i w programach **EGB-III** i **MSEG**, a niejednokrotnie muszą sięgać jeszcze bardziej wstecz do tradycyjnego (papierowego) rejestru gruntów. Śledzenie historii zmian danych ewidencyjnych w trzech różnych programach komputerowych nastęrcza jednak pracownikom szeregu trudności w ich codziennej pracy” [Sachryń, Surowiec, 2006].

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, stwierdzono, że istnieje konieczność podjęcia zadań badawczych i aplikacyjnych dotyczących problematyki łączenia zasobów niezależnych baz danych – ewidencyjnych zbiorów zarówno danych opisowych, jak i geometrycznych, zgromadzonych w różnych programach komputerowych – w jednolitym systemie zarządzania relacyjnymi bazami danych. Na przykładzie powiatu giżyckiego przedstawiono propo-

● PODSTAWA PRAWNA SYSTEMU EWIDENCYJNEGO

Podstawowym aktem normatywnym regulującym zagadnienia założenia jednolitego systemu ewidencyjnego był dekret z 2 lutego 1955 r. o *ewidencji gruntów i budynków*. Na jego podstawie w latach 1955-71 została założona – poza nielicznymi wyjątkami – istniejąca ewidencja gruntów i budynków (EGiB). Zgodnie z art. 1 ust. 2 dekretu „dane o gruntach i budynkach, służące za podstawę planowania gospodarczego, wymiaru podatków i świadczeń, skupu i obowiązkowych dostaw, dokonywania wpisów w księgach wieczystych i zaspokajania potrzeb gospodarczych, mogą być oparte wyłącznie na ewidencji”. Jak stwierdzono w pracy [Surowiec i in., 1982]: „Dekret ten zakładał jednolitość i wyłączność danych ewidencyjnych (art. 1 ust. 2), ich oparcie na głęboznawczej klasyfikacji gruntów prowadzonej w sposób jednolity dla całego kraju (art. 2 ust. 3 i 4) oraz nadawał operatorom ewidencji gruntów charakter prawa publicznego

ZMIANY OPROGRAMOWANIA KOMPUTEROWEGO DO PROWADZENIA EGİB W POWIECIE GIŻYCKIM

(art. 8 ust. 1)”. Zasady techniczno-prawne oraz sposób zakładania i prowadzenia ewidencji gruntów – bez budynków – zostały zawarte w dwóch odrębnych dla terenów wiejskich i miejskich aktach, a mianowicie w instrukcji ministra rolnictwa z 21 kwietnia 1955 r. w sprawie zakładania i prowadzenia ewidencji gruntów (...) na obszarze gromad, osiedli i miast nie stanowiących powiatów oraz instrukcji ministra gospodarki komunalnej z 8 września 1956 r. w sprawie zakładania i prowadzenia ewidencji gruntów (...) na obszarze m.st. Warszawy, m. Łodzi i miast stanowiących powiaty.

• ZARZĄDZENIE Z 20 LUTEGO 1969 R. W SPRAWIE EWIDENCJI GRUNTÓW

Dopiero w 1969 r. ukazał się jednolity dokument – zarządzenie ministrów rolnictwa i gospodarki komunalnej z 20 lutego 1969 r. w sprawie ewidencji gruntów – określający zasady techniczno-prawne i sposób zakładania i prowadzenia ewidencji gruntów zarówno dla terenów wiejskich, jak i miejskich: „Ewidencja gruntów obejmuje wszystkie grunty, ich położenie, granice i obszar oraz rodzaj użytków i ich klasę” (§ 2 ust. 1 załącznika).

W załączniku zdefiniowano też główne pojęcia dotyczące podmiotów i przedmiotów ewidencyjnych. Podstawowymi podmiotami zakładanej ewidencji byli właściciele i władający gruntem, co zostało ujęte w § 2 ust. 2 załącznika: „w ewidencji gruntów podaje się osobę właściciela oraz tego, który gruntem faktycznie włada, zwanego dalej »władającym«, a gdy osoba właściciela nie jest

znana – tylko władającego gruntem”. Natomiast niewystępujące w kodeksie cywilnym pojęcie władania zostało zdefiniowane w § 2 ust. 4: „za władanie gruntem uważa się:

- 1) posiadanie samoistne, to jest faktyczne władanie gruntem jak właściciel,
- 2) w odniesieniu do gruntów państwowych i gruntów stanowiących własność jednostek gospodarki społecznej lub innych organizacji społecznych – również użytkowanie gruntu, a
- 3) w odniesieniu tylko do gruntów państwowych – ponadto: wieczyste użytkowanie i sprawowanie zarządu nieruchomości”.

Podstawowym przedmiotem zakładanej ewidencji były działka – zdefiniowana w § 7 ust. 1: „działkę stanowi obszar gruntu ograniczony gruntami stanowiącymi przedmiot odrębnego władania” oraz jednostka rejestrowa – zdefiniowana w § 25 ust. 1: „działki położone na obszarze danego obrębu, będące własnością lub we władaniu tej samej osoby fizycznej lub prawnej albo innej organizacji, tworzą jednostkę rejestrową”. W § 26 ust. 1 doprecyzowano zaś: „jednostkę rejestrową określa się nazwiskiem i imieniem (nazwą) właściciela lub władającego”.

Ponadto, zgodnie z § 27 ust. 2 załącznika, do celów statystycznych wyróżniono 17 grup rejestrowych (jednostek rejestrowych o tym samym charakterze władania lub sposobie użytkowania) – oznaczonych odpowiednio cyframi rzymskimi od I do XII (z dodatkowym podziałem na grupy IVa, IVb, IVc, IVd, Va, Vb, VIa, VIb), natomiast zgodnie z § 12 do celów ewidencji gruntów wyróżniono 8 grup użytków gruntowych.

• USTAWA PRAWO GEODEZYJNE I KARTOGRAFICZNE

Prawne podstawy standaryzacji danych ewidencyjnych przyjęte zostały dopiero w ustawie z 17 maja 1989 r. *Prawo geodezyjne i kartograficzne*. Zgodnie z art. 21 *Pgik*, „podstawę planowania gospodarczego, planowania przestrzennego, wymiaru podatków i świadczeń, oznaczania nieruchomości w księgach wieczystych, statystyki publicznej i gospodarki nieruchomościami stanowią dane zawarte

w ewidencji gruntów i budynków”, czyli w operacie EGiB. Sprawne funkcjonowanie systemu informatycznego zarządzającego tym operatem, zakres jego opracowania oraz możliwości wykorzystania zależą przede wszystkim od ilości i jakości gromadzonych danych, sposobów ich wprowadzania i przechowywania oraz mechanizmów wyszukiwania [Gaździcki, 1990].

• INFORMATYZACJA CZĘŚCI OPISOWEJ EGİB POWIATU GIŻYCKIEGO

Pierwotną ideą konstruowania elektronicznych maszyn liczących (nazwanych później komputerami) było rozwiązywanie wysoce złożonych zadań matematycznych, z czasem jednak podjęto próby ich wykorzystania do tworzenia części opisowej operatu ewidencyjnego, tj. zaprojektowano informatyczny system ewidencyjny **EWGRUN**. Stosowano wówczas maszyny o mechanicznym odczycie danych z kart maszynowych za pomocą zespołu iglic (ARITMA) oraz maszyny o elektronicznym odczycie za pomocą zespołu szczotek (BULL i inne), które zastąpiono z czasem specjalistycznymi maszynami tranzystorowymi (z serii GEO i ODRA).

„Od roku 1986 geodezja uzyskała nowe możliwości rozwoju poprzez wprowadzenie mikrokomputerów IBM PC. Ruszyły dwa podstawowe zadania modernizacji zasobu geodezyjnego: komputerowy rejestr gruntów i mapa numeryczna” [Lasota, 2006], odstąpiono więc od tradycyjnej (papierowej) formy prowadzenia operatu EGiB, zastępując ją formą elektroniczną.

„W połowie 1991 r. na obszarze obecnego Starostwa Powiatowego w Giżycku

zastąpiono **tradycyjny (papierowy) rejestr gruntów** odpowiednimi zbiorami elektronicznymi. Zastosowano pracujący na platformie systemu operacyjnego DOS program **MSEG** [Sachryń, Aleszczyk-Jurek, 2005]. „Powyższe czynności wykonano początkowo dla obszaru gmin Krukłanki i Miłki, następnie dla gminy Giżycko. Przejście z formy tradycyjnej na formę elektroniczną dla obszaru pozostałych gmin, tj. gminy Wydminy, miasta i gminy Ryn oraz miasta Giżycko, miało miejsce pod koniec 1991 r.” [Sachryń, Surowiec, 2006]. Przejście to spowodowane było przemianami ustrojowymi w kraju, zmianami przepisów oraz postępem technicznym.

● **ROZPORZĄDZENIE Z 17 GRUDNIA 1996 R. W SPRAWIE EGiB**

Krokiem milowym sankcjonującym prowadzenie EGiB w komputerowym systemie informatycznym było rozporządzenie ministrów gospodarki przestrzennej i budownictwa oraz rolnictwa i gospodarki żywnościowej z 17 grudnia 1996 r. w *sprawie ewidencji gruntów i budynków*. Wprowadzono w nim wręcz fundamentalne określenia dotyczące informatyzacji EGiB (§ 8 ust. 1 i ust. 2): „Ewidencję prowadzi się w systemie informatycznym, którego podstawę stanowi komputerowa baza danych. Komputerowa baza danych ewidencyjnych stanowi integralną część państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego”. W § 61 nałożono też obowiązkowe terminy dostosowania istniejącej ewidencji do przepisów § 25 i § 27 rozporządzenia oraz zmieniono dotychczasowe zasady prowadzenia operatu EGiB.

Gruntownie przedefiniowano podstawowe pojęcia dotyczące zarówno podmiotów, jak i przedmiotów ewidencyjnych. Podstawowymi podmiotami byli właściciele, użytkownicy wieczystości oraz samoistni posiadacze gruntów. Drugą, jakby niższą, kategorię tworzyli władający gruntem, co zostało ujęte w § 10 ust. 1 pkt 2 i ust. 2: „Ewidencja obejmuje (...) dane dotyczące właścicieli nieruchomości. W przypadkach braku danych, o których mowa w ust. 1 pkt 2, w ewidencji wykazuje się dane osób i jednostek organizacyjnych, które tymi nieruchomościami władają”.

Zmieniono również dotychczasowe definicje działki ewidencyjnej oraz jednostki rejestrowej. Zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia: „działkę gruntu, zwaną dalej »działką«, stanowi ciągły obszar gruntu, jednorodny ze względu na stan prawny”.

Identyfikatorem działki (co było zupełnie rewolucyjne) został wyłącznie jej numer w ramach obrębu ewidencyjnego. Jednostki rejestrowe, zgodnie z § 15 ust. 2 i 3, zdefiniowano następująco: „Rejestr gruntów dzieli się na jednostki rejestrowe gruntów odpowiadające poszczególnym nieruchomościom położonym w granicach obrębu. Jednostka rejestrowa gruntów, oznaczona identyfikatorem, zawiera informacje przedmiotowe i podmiotowe; informacje podmiotowe oznaczone są numerem pozycji rejestrowej, a informacje przedmiotowe tworzy ciąg ewidencyjnych opisów działek wchodzących w skład nieruchomości (...)”. Wprowadzono tu także nowe, niewystępujące we wcześniejszym zarządzeniu, pojęcie pozycji rejestrowej. Zgodnie z § 15 ust. 5: „Działki ewidencyjne, dla których stwierdza się jedynie posiadanie samoistne, wykazywane są w jednej jednostce rejestrowej gruntów dla określonej pozycji rejestrowej.”

Na podobnych zasadach, ściśle związanych z pojęciem pozycji rejestrowej, zdefiniowane zostały jednostki rejestrowe budynków (§ 16 ust. 2 i ust. 3): „Rejestr budynków dzieli się na jednostki rejestrowe budynków, odpowiadające poszczególnym nieruchomościom budynkowym. Jednostkę rejestrową budynków, oznaczoną identyfikatorem, tworzy ciąg ewidencyjnych opisów budynków wchodzących w skład jednej nieruchomości budynkowej oraz informacja o powiązaniu z działką gruntową, na której te budynki są wzniesione”.

Ponadto, zgodnie z § 25 ust. 1, wprowadzono nowy podział na grupy rejestrowe właścicieli nieruchomości i władających. Uwzględniono 11 takich grup (oznaczonych odpowiednio cyframi arabskimi od 1 do 11) oraz w ramach 3 grup – dodatkowo podział na podgrupy. Wprowadzono również nowe zasady zaliczania gruntów do poszczególnych grup użytkowników gruntowych – zgodnie z § 27 ust. 1 wyróżniono 7 takich grup.

Reasumując, poprzez wprowadzenie przytoczonych wyżej definicji przewrócono ukształtowany historycznie porządek w rejestrach gruntów. „Wprowadzono, zupełnie niepotrzebnie, pojęcie pozycji rejestrowej, mającej na celu umożliwić stworzenie super jednostki rejestrowej podzielonej na części według ksiąg wieczystych. Przepis wymuszał przeniechanie jednostek rejestrowych, powodując utratę ciągłości ewidencji gruntów i zaburzenie procesu jej prowadzenia” [Lasota, 2006]. W przypadku, gdy jedna jednostka rejestrowa składała się z kilku nieruchomości,

należało utworzyć nowe jednostki rejestrowe, tak aby każda odpowiadała jednej nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej, położonej w granicach obrębu ewidencyjnego.

● **ROZPORZĄDZENIE Z 29 MARCA 2001 R. W SPRAWIE EGiB**

„W ostatnich latach ewidencja gruntów i budynków jest ciągle modernizowana w celu przekształcenia jej w kataster nieruchomości. Możliwościami realizacji tych zadań wychodzi naprzeciw rozporządzenie ministra rozwoju regionalnego i budownictwa z 29 marca 2001 r. w *sprawie ewidencji gruntów i budynków*, które poważnie wzbogaca zakres informacyjny tej ewidencji, a także – poprzez wprowadzenie pojęcia nieruchomości – ściślej wiąże działki z księgami wieczystymi oraz grupy rejestrowe z rodzajem praw rzeczowych” [Sachryń, Surowiec, 2006]. Nakłada ponadto obowiązkowe terminy utworzenia komputerowych baz danych ewidencyjnych łączących zarówno część opisową, jak i geometryczną w spójny system (§ 80 ust. 1), oparty na jednej bazie danych Systemu Informacji o Terenie.

Akt ten wprowadza następną – również fundamentalną – określenia dotyczące informatyzacji EGiB (§ 3 ust. 1 i ust. 2): „Ewidencję zakłada się i prowadzi w systemie informatycznym, którego podstawę stanowią komputerowe bazy danych ewidencyjnych (...). Komputerowe bazy danych ewidencyjnych stanowią integralną część państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego” oraz zmienia po raz kolejny dotychczasowe zasady prowadzenia operatu EGiB.

Znów przedefiniowaniu podlegają podstawowe pojęcia dotyczące zarówno podmiotów, jak i przedmiotów ewidencyjnych. Podstawowymi podmiotami w świetle aktualnie obowiązującego rozporządzenia są właściciele i władający gruntem (§ 10 ust. 1 pkt 2 i ust. 2): „Ewidencja obejmuje (...) dane dotyczące właścicieli nieruchomości. W przypadkach braku danych, o których mowa w ust. 1 pkt 2, w ewidencji wykazuje się dane osób i jednostek organizacyjnych, które tymi nieruchomościami władają”.

Zmieniono dotychczasowe definicje działki ewidencyjnej (§ 9 ust. 1): „działkę ewidencyjną stanowi ciągły obszar gruntu, położony w granicach jednego obrębu, jednorodny pod względem prawnym, wydzielony z otoczenia za pomocą linii granicznych” oraz powrócono do definicji jednostki rejestrowej sprzed 1996 r. (§ 13

ZMIANY DANYCH EWIDENCYJNYCH REJESTROWANYCH W JEDNOSTKACH GMINNYCH POWIATU GIŻYCKIEGO W LATACH 1991-2000

Rok	Forma rejestracji zmian danych ewidencyjnych	Liczba zmian danych ewidencyjnych w poszczególnych jednostkach						
		Miasto Giżycko	Gmina Giżycko	Gmina Krukanki	Gmina Miłki	Miasto i Gmina Ryn	Gmina Wydminy	Powiat Giżycki
1991	Rejestr papierowy	361	154	0	43	283	223	1064
	Program MSEG	0	144	74	176	0	0	394
	Razem	361	298	74	219	283	223	1458
1992	Rejestr papierowy	454	0	0	0	21	100	575
	Program MSEG	38	402	90	150	477	180	1337
	Razem	492	402	90	150	498	280	1912
1993	Program MSEG	646	807	190	433	559	500	3135
1994	Program MSEG	783	807	272	243	589	493	3187
1995	Program MSEG	608	530	168	263	447	326	2342
1996	Program MSEG	549	847	190	249	466	468	2769
1997	Program MSEG	618	675	166	201	477	252	2389
1998	Program MSEG	1042	712	171	177	345	315	2762
	Program EGB-III	281	155	4	36	69	37	582
	Razem	1323	867	175	213	414	352	3344
1999	Program EGB-III	753	645	212	334	478	402	2824
2000	Program EGB-III	941	921	209	342	623	544	3580

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Geodezji i Gospodarki Gruntami SP w Giżycku

ust. 1): „działki położone w granicach jednego obrębu, wchodzące w skład jednej nieruchomości, tworzą jednostkę rejestrową gruntów”. Natomiast niewystępujące we wcześniejszym rozporządzeniu pojęcie nieruchomości zostało sprowadzone do oznaczenia numeru księgi wieczystej lub zbioru dokumentów.

Na podobnych zasadach, ściśle związanych z pojęciem nieruchomości, zdefiniowane zostały jednostki rejestrowe budynków (§ 14 ust. 1): „budynki stanowiące odrębny od gruntu przedmiot własności, położone w granicach jednego obrębu i należące do tego samego właściciela, tworzą jednostkę rejestrową budynków” i lokali (§ 15 ust. 1): „lokale stanowiące odrębne nieruchomości, znajdujące się w budynkach położonych w granicach jednego obrębu, należące do tego samego właściciela, tworzą jednostkę rejestrową lokali”.

Ponadto, zgodnie z § 17, wprowadzono nowy podział na grupy rejestrowe właścicieli nieruchomości i władających, tj. utworzono 15 grup rejestrowych (oznaczonych odpowiednio cyframi arabskimi od 1 do 15), z czego w ramach 12 wprowadzono dodatkowy podział na podgrupy. Zmieniono zasady zaliczania gruntów do poszczególnych grup użytków gruntowych (§ 67), wyróżniając 7 grup.

Reasumując, po raz kolejny przewrócono dotychczasowy porządek w rejestrach gruntów. Zastosowanie przytoczonych definicji wiązało się z przenumerowaniem jednostek rejestrowych, w efekcie w części baz danych ewidencyjnych nastąpiło całkowite zerwanie z numeracją w ramach pozycji rejestrowych i utrata sensu niektórych zapisów dotyczących zmian danych ewidencyjnych, tj. ponowna utrata ciągłości ewidencji gruntów.

• DOSTOSOWANIE CZĘŚCI OPISOWEJ EGiB DO PRZEPISÓW A HISTORIA ZMIAN

Po wejściu w życie rozporządzenia z 17 grudnia 1996 r. w powiecie giżyckim program MSEG zastąpiono (na przełomie 1998/1999 r.) programem EGB-III pracującym na platformie systemu operacyjnego DOS. Po przeprowadzeniu reformy administracyjnej państwa EGB-III zastąpiono (na przełomie 2000/2001 r.) używanym w przeważającej części województwa programem EWOPIS, pracującym początkowo również na platformie DOS-owej. Ten

jednak po wejściu w życie rozporządzenia z 29 marca 2001 r. zastąpiono (z początkiem 2004 r.) odpowiednikiem – pracującym na platformie Windows (rys.).

Ze względu na brak wyprzedających regulacji prawnych dotyczących standardu budowania komputerowych baz danych ewidencyjnych, ograniczony zakres możliwości bazy danych używanego systemu, cenę podstawowego pakietu oprogramowania oraz konieczność zastosowania oprogramowania używanego w przeważającej części województwa – kolejne przejścia pomiędzy wymienionymi programami wiązały się niejednokrotnie z przeniesieniem jedynie stanu ewidencyjnych zbiorów opisowych aktualnego na dany dzień. Przeniesienie tzw. historii zmian danych ewidencyjnych nastęrczało wiele trudności zarówno użytkownikom, jak i autorom programów. „Niektóre firmy komputerowe, nie mogąc sobie poradzić z przeniesieniem historii, przeniosły stan aktualny, ignorując zupełnie historię. Działanie to było sprzeczne z zasadą ciągłości ewidencji gruntów obowiązującej od początku jej założenia. Luka ta nie została do dzisiaj uzupełniona” [Lasota 2006].

Przeniesienie historii zmian danych ewidencyjnych między programami MSEG oraz EGB-III pociągnęło za sobą liczne błędy i przekłamania, a nawet braki (np. historia z lat 1991-1995 dla obrębu Wilkasy w gminie Giżycko nie została przeniesiona). Natomiast przeniesienie historii zmian między programami EGB-III i EWOPIS w wersji DOS-owej w ogóle nie miało miejsca. Obecnie autorzy programu EWOPIS oferują przeniesienie historii zmian danych ewidencyjnych z programu EGB-III i umieszczenie ich w zakład-

ce *Archiwum*. Nasuwa się jednak pytanie o zasadność takiego działania, zważywszy na fakt, iż historia ta zawiera błędy i przekłamania w informacjach przeniesionych z programu MSEG.

Jedynie przejście programu EWOPIS z wersji DOS-owej na Windows wiązało się z pełnym przeniesieniem zarówno aktualnego na dany dzień stanu zbiorów opisowych, jak i historii zmian (rys.). I chociaż w nowej wersji programu EWOPIS dostęp do historii zmian danych ewidencyjnych z jego poprzedniej wersji jest możliwy dzięki wspomnianej zakładce *Archiwum*, to jednak nie oferuje ona użytkownikowi zbyt wielu sposobów wyszukiwania informacji, a także możliwości generowania i drukowania odpowiednich raportów.

Proceder przenoszenia zawartości baz danych katastralnych bez historii zmian danych ewidencyjnych, niestety, nadal trwa. Odpowiedzialność za to ponoszą firmy dokonujące konwersji danych pomiędzy poszczególnymi systemami komputerowymi, które w przypadku, gdy same nie potrafią odczytać wcześniejszych danych, nie zwracają się o pomoc do twórców poprzednich systemów. Smutne jest też to, że starostwa powiatowe często się na taki proceder godzą.

Wymienione aspekty przedstawiono również we wcześniejszych publikacjach [Sachryń, Aleszczyk-Jurek, 2005] oraz [Sachryń, Surowiec, 2006]. Po przeanalizowaniu: zmian w obowiązujących przepisach prawa, przejść pomiędzy poszczególnymi programami komputerowymi, problemów związanych z niewłaściwym przejmowaniem danych ewidencyjnych do nowych systemów oraz stanu obecnego ewidencyjnych zbiorów danych opisowych reje-

strowanych w powiecie giżyckim w latach 1991-2000 – postanowiono przedstawić propozycję wyjścia z zaistniałej sytuacji.

• PROGRAM DO ZARZĄDZANIA ZBIORAMI OPISOWYMI I HISTORIĄ ZMIAN

Powiat giżycki obejmuje 6 jednostek gminnych (patrz tab. na poprzedniej stronie). W rozważanym okresie pracownicy Wydziału Geodezji i Gospodarki Gruntami Starostwa Powiatowego w Giżycy wprowadzili 26 940 zmian danych ewidencyjnych, co daje rocznie średnio ok. 450 zmian w ramach jednej gminy. Największą liczbę zmian (18 315) zarejestrowano w programie **MSEG**, mniejszą (6986) – w **EGB-III**, natomiast najmniejszą (1639) – w przypadku tradycyjnego (papierowego) rejestru gruntów (tab.).

Jak wspomniano na wstępie, śledzenie historii zmian danych ewidencyjnych w trzech różnych programach komputerowych nastęrcza pracownikom starostwa wielu trudności. Problem wykracza reszta poza powiat giżycki „Z opisanym powyżej problemem borykają się bowiem, zarówno pracownicy Wydziału Geodezji i Gospodarki Gruntami powiatu giżyckiego, jak i innych powiatów wchodzących – przed 1 stycznia 1999 r. – w skład woj. suwalskiego, natomiast po 1 stycznia 1999 r. – w skład woj. warmińsko-mazurskiego, tj. powiatów: ełckiego, gołdapskiego, oleckiego, piskiego i węgorzewskiego” [Sachryń, Surowiec, 2006].

Szybkie tempo rozwoju technik i technologii komputerowych doprowadziło do odstąpienia od 16-bitowych systemów operacyjnych z tekstowym interfejsem użytkownika (DOS). Od kilku lat standardem stały się systemy 32-bitowe z interfejsem graficznym (Windows 9x/2000/XP/Vista), a obecnie coraz większą popularność zdobywają systemy 64-bitowe (Windows XP/Vista). Współczesny komputer klasy PC – następcą wspomnianego wcześniej IBM PC z roku 1986 – jest kilka tysięcy razy szybszy (biorąc pod uwagę rzeczywistą moc obliczeniową, nie tylko częstotliwość zegara), a do komunikacji z urządzeniami peryferyjnymi wykorzystuje jedynie porty USB (Universal Serial Bus). Nasuwa się więc obawa, czy w sytuacji modernizacji sprzętu komputerowego, a wraz z nią zamiany systemu operacyjnego, nadal będzie możliwe uruchomienie, a przede wszystkim prawidłowe funkcjonowanie starych, DOS-owych programów **MSEG** i **EGB-III** (zabezpieczonych kluczem sprzętowym podłączanym do portu LPT).

Biorąc pod uwagę wymienione aspekty, literaturę przedmiotu oraz przeprowadzone w pracy własne analizy, stwierdzono, że istnieje pilna potrzeba opracowania narzędzia komputerowego służącego do zarządzania ewidencyjnymi zbiorami opisowymi wraz z zawartą w nich historią zmian, zgromadzonymi w DOS-owych programach **MSEG** i **EGB-III**, opartych na popularnej wówczas bazie danych Btrieve. Powinno ono być niedrogie i zgodne z obowiązującymi przepisami prawnymi (załącznik nr 4 **SWDE** rozporządzenia z 2001 r.), standardami technicznymi (Instrukcja Techniczna **G-5**) oraz wymogami Integrującej Platformy Elektronicznej (**IPE**), a zarazem proste w obsłudze. Program taki (oparty na systemie **Microsoft Access**), zdolny zarówno do wydawania danych do **SWDE**, jak i do generowania oraz drukowania bieżących raportów obsługujących użytkowników systemu, a także tzw. zbiorczych zestawień i wydruków o wartości archiwalnej i wyodrębnionej z tradycyjnymi (papierowymi) rejestrami gruntów prowadzonymi do 1991 r., jest szczególnie pożądany przez zainteresowane starostwa powiatowe.

Microsoft Access jest bardzo elastycznym systemem zarządzania bazami danych i podobnie jak inne produkty z tej kategorii umożliwia pobieranie i przechowywanie danych oraz prezentowanie informacji i automatyzowanie powtarzających się czynności. Pracuje na platformie Windows XP/Vista, co w połączeniu z potencjałem tego systemu daje użytkownikowi ogromne możliwości zarządzania bazami danych. Zaletą **Accessa**, obok powszechności stosowania w instytucjach administracji publicznej (jako składnika pakietu biurowego **Microsoft Office**), jest możliwość rozpowszechniania opracowanych w nim aplikacji (z wykorzystaniem bezpłatnego narzędzia **Microsoft Access 2007 Runtime**) na stanowiskach komputerowych, na których nie ma zainstalowanej bazy danych **Access**.

DR INŻ. TADEUSZ LASOTA

(Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Wydział Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji, Katedra Gospodarki Przestrzennej)

MGR INŻ. JAN SACHRYŃ

(Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Geodezji i Gospodarki Przestrzennej, Katedra Geodezji Rolnej i Katastru)

RECENZENT: DR HAB. INŻ. JANUSZ SCHILBACH
(profesor Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie)

Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2007-2008 jako projekt badawczy. Temat był prezentowany na XIII Konferencji Naukowo-Technicznej z cyklu Kataster nieruchomości pt. „Kierunki modernizacji katastru nieruchomości z punktu widzenia pełnionej funkcji”, Kalisz 18-19 września 2008 r.

Literatura

- Gaździcki J., 1990: Systemy informacji przestrzennej. PPWK, Warszawa-Wrocław;
- Gaździcki J., 1995: Systemy katastralne. PPWK, Warszawa-Wrocław;
- Lasota T., 2006: Modernizacja polskiej ewidencji gruntów i budynków. Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Techniczna „Aspekty tworzenia katastru nieruchomości”, Olsztyn;
- Kaźmierczak-Kośka E., Kośka T., 1996: Wykorzystanie informacji o liczbie zmian w ewidencji gruntów i budynków w procesach decyzyjnych. VI Konferencja Naukowo-Techniczna „Systemy Informacji Przestrzennej”, PTIP, Warszawa;
- Sachryń J., Aleszczyk-Jurek A., 2005: Komputer powinien pomagać. Informatyzacja a historia zmian danych ewidencyjnych, *GEODETA* 8/2005, Warszawa;
- Sachryń J., Samełko P., 2005: Numeryczna mapa zasadnicza jako źródło informacji o nieruchomościach, kwartalnik „Wycena” nr 4, Educaterra, Olsztyn;
- Sachryń J., Surowiec S., 2006: Badanie zmian danych ewidencyjnych rejestrowanych w różnych programach komputerowych. Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Techniczna „Aspekty tworzenia katastru nieruchomości”, Olsztyn;
- Surowiec S. (Red.), Cymerman R., Goraj S., Nowak A., Ofierska E., Przybyłowski K., 1982: Ewidencja gruntów. Rozdział 2. PWN, Warszawa;
- Surowiec S. (Red.), Hopfer A., Lasota T., Zaremba S., Jaworski J., 2003: Instrukcja Techniczna G-5. Ewidencja gruntów i budynków, GUGiK, Warszawa;
- Wilkowski W., 2005: Historia katastru w Polsce. „Przegląd Geodezyjny” nr 7, Warszawa.

Przepisy prawne

- Dekret z 2 lutego 1955 r. o ewidencji gruntów i budynków (DzU z 1955 r. nr 6, poz. 32);
- Zarządzenie ministrów rolnictwa i gospodarki komunalnej z 20 lutego 1969 r. w sprawie ewidencji gruntów (MP z 1969 r. nr 11, poz. 98, z późn. zm.);
- Ustawa z 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (DzU z 1989 r. nr 30, poz. 163, z późn. zm.);
- Ustawa z 10 maja 1990 r. przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (DzU z 1990 r. nr 32, poz. 191 z późn. zm.);
- Rozporządzenie ministrów gospodarki przestrzennej i budownictwa oraz rolnictwa i gospodarki żywnościowej z 17 grudnia 1996 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (DzU z 1996 r. nr 158, poz. 813, z późn. zm.);
- Ustawa z 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (DzU z 1998 r. nr 104, poz. 656 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 sierpnia 1998 r. w sprawie utworzenia powiatów (DzU z 1998 r. nr 103, poz. 652);
- Ustawa z 13 października 1998 r. przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (DzU z 1998 r. nr 133, poz. 872 z późn. zm.);
- Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 24 marca 1999 r. w sprawie standardów technicznych dotyczących geodezji, kartografii oraz krajowego systemu informacji o terenie (DzU z 1999 r. nr 30, poz. 297);
- Rozporządzenie ministra rozwoju regionalnego i budownictwa z 8 lutego 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu założenia i prowadzenia krajowego systemu informacji o terenie (DzU z 2001 r. nr 80, poz. 866);
- Rozporządzenie ministra rozwoju regionalnego i budownictwa z 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (DzU z 2001 r. nr 38, poz. 454);
- Uchwała nr XXXIV/474/05 z 31.08. sierpnia 2005 r. Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (DzUrz woj. warmińsko-mazurskiego z 2005 r. nr 149, poz. 1726).